

Opinia perspektywiczna Europejskiego Komitetu Regionów – Przyszłość unijnej polityki czystego powietrza w ramach dążenia do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń

(2020/C 324/06)

Sprawozdawca:	János Ádám KARÁCSONY (HU/EPL), członek rady Tahitótfalu
Dokument źródłowy:	Opinia perspektywiczna

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi wstępne

1. Z zadowoleniem przyjmuje Europejski Zielony Ład⁽¹⁾ zaproponowany przez Komisję Europejską, dążenie do zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z myślą o nietoksycznym środowisku – co jest jednym z trzech priorytetów wskazanych przez nowego komisarza ds. środowiska – a przede wszystkim plan działania na rzecz osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby, który ma zostać przyjęty w 2021 r.
2. Odnotowuje rosnące poparcie obywateli dla ambitnych działań UE na rzecz poprawy jakości powietrza, jak wynika ze specjalnego badania Eurobarometr z 2019 r. dotyczącego nastawienia do jakości powietrza. Rosnące zaniepokojenie w związku z zanieczyszczeniem powietrza w kontekście silnej mobilizacji młodych ludzi na rzecz środowiska stanowi punkt wyjścia dla ambitnych działań w tej dziedzinie.
3. Zauważa, że zanieczyszczenie powietrza jest nadal największym zagrożeniem dla zdrowia w UE i odpowiada co roku za prawie 500 tys. przedwczesnych zgonów (dziesięć razy więcej niż w przypadku wypadków drogowych). Zanieczyszczenie powietrza wiąże się z chorobami układu oddechowego i układu krążenia, udarami i nowotworami. Wywiera także znaczący niekorzystny wpływ na klimat, ekosystemy, środowisko zbudowane – w tym dziedzictwo kulturowe – i gospodarkę.
4. Zwraca uwagę na znaczenie uwzględnienia wniosków wyciągniętych z pandemii COVID-19 w przyszłej polityce. Z jednej strony istnieje potencjalny związek między zanieczyszczeniem powietrza a powagą konsekwencji zakażenia wirusem COVID-19⁽²⁾, dlatego walka z zanieczyszczeniem powietrza musi być głównym priorytetem unijnego planu odbudowy. Z drugiej strony znaczne zmniejszenie ruchu, produkcji przemysłowej i innych rodzajów działalności w czasie ograniczeń w przemieszczaniu się doprowadziło do znacznie mniejszego zanieczyszczenia powietrza oraz zanieczyszczenia hałasem. Pomogło to uświadomić obywatelom, że zdrowsze środowisko, mniejszy ruch, bardziej otwarte przestrzenie publiczne i rozwiązania oparte na zasobach przyrody mają zasadnicze znaczenie dla ich dobrostanu. Istnieje silne poparcie dla tej historycznej szansy na zbudowanie czegoś lepszego.
5. Odnotowuje, że w ostatnich latach jakość powietrza w Europie stale się poprawia, ale wiele państw członkowskich nie spełnia obowiązujących norm, a w przypadku ponad połowy z nich toczy się obecnie postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Zaznacza także, że poziom pyłu drobnego (PM_{2,5}), który jest jednym z najbardziej niebezpiecznych form zanieczyszczenia dla układu oddechowego człowieka, nie obniżył się w Europie w żaden znaczący sposób.
6. Docenia prace prowadzone przez państwa członkowskie, instytucje europejskie i organizacje międzynarodowe mające na celu przeanalizowanie zanieczyszczenia powietrza i rozwiązanie tego problemu⁽³⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl

⁽²⁾ Zgodnie z niedawno opublikowanym badaniem dotyczącym oceny poziomów dwutlenku azotu (NO₂) jako czynnika przyczyniającego się do umieralności na koronawirusa (COVID-19) 78 % z 4 443 zgonów odnotowano w czterech regionach północnych Włoch i w jednym regionie położonym wokół Madrytu w Hiszpanii. Te pięć regionów miało najgorszą kombinację poziomów NO₂ i warunków przepływu powietrza, co uniemożliwiało rozpraszanie się zanieczyszczenia powietrza.

⁽³⁾ Komisja Europejska rozwinęła i wdrożyła ramy unijnej polityki czystego powietrza: dyrektywa określająca zobowiązania w sprawie redukcji krajowych poziomów emisji, która zastąpiła dyrektywę w sprawie krajowych poziomów emisji, wprowadziła wymogi ograniczenia emisji w latach 2020–2029 i począwszy od 2030 r., Forum na rzecz Czystego Powietrza sprawdziło się jako miejsce dyskusji w sprawie jakości powietrza; opublikowano wnioski z oceny adekwatności dyrektyw w sprawie jakości powietrza. Rada UE przyjęła niedawno konkluzje w sprawie poprawy jakości powietrza. Europejski Trybunał Obrachunkowy opublikował sprawozdanie specjalne nr 23/2018 „Zanieczyszczenie powietrza – nasze zdrowie nadal nie jest wystarczająco chronione” (Dz.U. C 324 z 13.9.2018, s. 12), a Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) dokonuje obecnie przeglądu wytycznych w sprawie jakości powietrza na celu ewentualnego przygotowania nowych wytycznych w 2021 r.

7. Ponawia apel o zintegrowane podejście, ambitną politykę europejską dotyczącą źródeł zanieczyszczenia oraz powiązanie unijnej polityki w zakresie emisji z polityką UE w zakresie emisji – zarówno pod względem celów, jak i ram czasowych⁽⁴⁾. Wzywa do uwzględnienia wniosków z konsultacji przeprowadzonych przez sieć centrów regionalnych KR-u⁽⁵⁾, w ramach których zanalizowano wdrożenie unijnych dyrektyw w sprawie jakości powietrza i w sprawie krajowych poziomów emisji (NEC), a także zaleceń z opinii „W kierunku ósmego unijnego programu działań w zakresie środowiska” (EAP)⁽⁶⁾.

8. Przypomina o szczególnej odpowiedzialności władz lokalnych i regionalnych w tej dziedzinie wobec przyszłych pokoleń oraz obywateli w dzisiejszych czasach, zwłaszcza wobec słabszych grup społecznych, i jest przekonany – na podstawie doświadczenia nabytego w ciągu całego kryzysu związanego z COVID-19 – że zmiana jest możliwa. W związku z tym formułuje następujące zalecenia:

Ewentualne nowe inicjatywy

Środki ustawodawcze

9. Zwraca uwagę, że ustalenia wypływające z oceny adekwatności wykazały, iż dyrektywy w sprawie jakości powietrza okazały się częściowo skuteczne dla poprawy jakości powietrza, ale istnieją dalsze możliwości poprawy. KR sugeruje, by w trakcie tego przeglądu uwzględnić ewentualne – na podstawie zaleceń WHO – włączenie cząstek ultradrobnych i sadzy (*black carbon* – BC), które mają poważne niekorzystne skutki dla zdrowia. Jeśli chodzi o konsekwencje dla zdrowia, należy odejść od oceny jakości powietrza i skoncentrować się raczej na mierzeniu narażenia ludzi na zanieczyszczenie powietrza. Oczekuje przedłożenia odpowiednich wniosków ustawodawczych we właściwym czasie i zamierza wnieść wkład w ten proces – kiedy i jeśli uzna to za stosowne – poprzez zgłoszenie propozycji uwzględniających lokalny i regionalny punkt widzenia.

10. Zgadza się, że obecne przepisy dotyczące monitorowania stanowią dobrą podstawę do pozyskiwania porównywalnych, wiarygodnych danych dotyczących pomiarów jakości powietrza. Należy jednak dokonać dalszej harmonizacji systemów monitorowania zatwierdzonych przez poszczególne państwa członkowskie. KR zaleca większe zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w wyznaczanie konkretnych miejsc pomiarowych.

11. Wskazuje, że zgodnie ze sprawozdaniem Europejskiego Trybunału Obrachunkowego unijne normy jakości powietrza zostały wyznaczone prawie 20 lat temu; niektóre z nich są znacznie niższe niż wytyczne WHO czy poziom zalecany w oparciu o najnowsze dowody naukowe dotyczące wpływu na zdrowie ludzi.

12. Popiera zamiar Komisji Europejskiej, by zaproponować dalsze dostosowanie norm jakości powietrza do wytycznych WHO, które są obecnie poddawane przeglądowi, ale zwraca uwagę na kilka kwestii poruszonych poniżej. Biorąc pod uwagę dużą liczbę państw członkowskich, które nie spełniają obecnych norm, należy przewidzieć dalszą pomoc w zakresie wdrażania tam, gdzie jest to konieczne, oraz odpowiednie i ściśle monitorowane harmonogramy osiągania zgodności. KR uważa, że podejście oparte na normach emisji jest szczególnie skuteczne i zaleca w związku z tym zwrócić większej uwagi na zaostrenie tych norm. Jednocześnie Komitet z zadowoleniem przyjmuje fakt, że niektóre państwa członkowskie, regiony lub miasta mogą – jeśli chcą – stosować z własnej inicjatywy bardziej rygorystyczne wartości graniczne i część z nich już to robi.

13. Podkreśla potrzebę skoncentrowania się w większym stopniu na rozporządzeniu w sprawie emisji, co jest lepszym sposobem zapewnienia czystego powietrza poprzez ograniczenie emisji u źródła (zapobieganie zanieczyszczeniom). Dyrektywa w sprawie krajowych pułapów emisji (dyrektywa NEC) wyznacza państwom członkowskim ambitne zobowiązania w zakresie redukcji, ale potrzebne są również ogólnounijne przepisy sektorowe. Prawodawstwo UE może zapewnić bardziej wyrównane warunki działania, gdyż bardziej rygorystyczne wymogi dotyczące redukcji emisji na poziomie lokalnym mogą mieć negatywne skutki gospodarcze. Prawodawstwo UE powinno również zapobiegać przenoszeniu zanieczyszczeń do innego miejsca, np. między sąsiednimi miastami, krajami lub kontynentami lub w wyniku wywozu samochodów z silnikami diesla z miast Europy Zachodniej, które zakazują korzystania z takich samochodów, do Europy Wschodniej, Afryki lub innych części świata. Większą uwagę należy poświęcić obszarom, które w ostatnim czasie nie były objęte regulacjami, takim jak: żegluga (śródlądowa), emisje niespalinowe z transportu drogowego (zużycie hamulców i ogumienia), zespoły prądnicowe z silnikiem wysokoprężnym (energia w miastach), lotnictwo, małe (<1 MW_{th}) obiekty energetycznego spalania jak piece oraz kotły drzewne i węglowe stosowane do ogrzewania mieszkań. Szczególną uwagę należy zwrócić na emisje zanieczyszczeń w rzeczywistych warunkach jazdy i użytkowania.

⁽⁴⁾ Pakiet środków „Czyste powietrze dla Europy” <https://cor.europa.eu/pl/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opIdMR-1217-2014>.

⁽⁵⁾ <https://cor.europa.eu/pl/news/Pages/consultation-air-quality.aspx>

⁽⁶⁾ Dz.U. C 168 z 16.5.2019, s. 27.

Finansowanie

14. Zwraca uwagę na ogólny brak ukierunkowania finansowania unijnego na działania w zakresie jakości powietrza, na opracowanie i wdrożenie planów ochrony powietrza oraz ogólnie na monitorowanie w czasie rzeczywistym jakości powietrza i jej poprawę. Procedura uzyskiwania finansowania jest uważana za uciążliwą i będzie musiała zostać znacznie uproszczona w celu zapewnienia powodzenia wniosków o finansowanie. Pozyskiwanie środków na to finansowanie powinno być oparte na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.

15. Odnotowuje, że poważne zanieczyszczenia pyłem zawieszonym dotyczą zwłaszcza duże aglomeracje miejskie, silnie uprzemysłowione regiony i najuboższe obszary w UE, które jednocześnie borykają się w wielu wypadkach z ubóstwem energetycznym. Dlatego też należy zająć się transformacją sektorową (w dziedzinie rolnictwa, transportu, przemysłu i energii) i zanieczyszczeniem powietrza w sposób zintegrowany, stosując podejście dostosowane do potrzeb. Finansowanie ma zasadnicze znaczenie, ponieważ na powodzenie realizacji programów jakości powietrza wpływają w znacznym stopniu zasoby finansowe. Ponadto niektóre regiony borykają się nie tylko z niekorzystnymi warunkami społeczno-gospodarczymi, ale również z niekorzystnymi warunkami geograficznymi i klimatycznymi, w związku z czym potrzebują dodatkowego wsparcia na walkę z zanieczyszczeniem powietrza.

16. Podkreśla wyzwania stojące przed społecznościami lokalnymi i regionalnymi w związku z transformacją w kierunku zrównoważonego rozwoju, w tym poprawą jakości powietrza. KR z zadowoleniem przyjmuje komunikat KE „Budżet UE napędza plan odbudowy Europy” i zwraca się do Komisji Europejskiej, by uprościła i zwiększyła dostęp do możliwości finansowania z UE, zwłaszcza z EFRR, LIFE i EFRROW oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, jako sposobu osiągnięcia szerszej zakrojonych celów, które będą także korzystne dla jakości powietrza, zwłaszcza tych, które zostały włączone do planów ochrony powietrza na mocy dyrektyw w sprawie jakości powietrza. W tym kontekście należy koniecznie zapewnić spójność między projektami finansowanymi przez UE a strategiami wdrażanymi przez władze krajowe, regionalne i lokalne w celu maksymalizacji skutków. W związku z tym wzywa państwa członkowskie oraz Komisję Europejską do wspierania ścisłej współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi przy opracowywaniu odpowiednich strategii, polityk i programów.

17. Wzywa do wprowadzenia zachęt lub form uznania dla władz lokalnych i regionalnych osiągających pozytywne wyniki.

Poprawa wdrażania

Wielopoziomowe sprawowanie rządów, współpraca, wdrażanie i egzekwowanie

18. Zauważa, że w ocenie adekwatności wskazano problemy z wdrażaniem i zwrócono uwagę, że niedostateczne plany ochrony powietrza i brak zaangażowania państw członkowskich w podejmowanie odpowiednich działań doprowadziły do znacznych opóźnień w spełnianiu norm jakości powietrza. Wskazuje, że istotną przyczyną ograniczonej skuteczności planów ochrony powietrza były również dawne limity emisji dla pojazdów w UE, które nie były odpowiednie dla rzeczywistych warunków jazdy.

19. Odnotowuje, że zanieczyszczenie powietrza ma różne źródła: naturalne, transgraniczne, krajowe, regionalne i lokalne (również na poziomie ulic). Zwalczanie zanieczyszczenia powietrza wymaga zmniejszenia emisji na wszystkich poziomach, z których każdy musi wziąć na siebie część odpowiedzialności. Skuteczna poprawa będzie wymagać ścisłej i skuteczniejszej współpracy i komunikacji między różnymi poziomami sprawowania rządów. Władze regionalne mogłyby odgrywać rolę koordynującą między poziomem lokalnym a krajowym, a dobre praktyki należy gromadzić i rozpowszechniać. Należy rozszerzyć współpracę na przedsiębiorstwa, organy naukowe i inne zainteresowane strony oraz ogół społeczeństwa.

20. Zauważa, że specjalne narzędzia, takie jak TAIEX-EIR Peer-to-peer, są już dostępne i z powodzeniem stosowane przez niektóre państwa członkowskie oraz władze lokalne i regionalne.

21. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki zmierzające do zawarcia międzynarodowego porozumienia w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza. Zarówno Komisja Europejska, jak i państwa członkowskie są ściśle zaangażowane w prace niektórych grup roboczych, grup zadaniowych i w programy współpracy w ramach Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (Konwencja LRTAP) (lub w skrócie konwencja w ramach Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ). KR z zadowoleniem przyjmuje również powołanie w ubiegłym roku Forum ds. Międzynarodowej Współpracy w dziedzinie Zanieczyszczenia Powietrza, które mogłyby przyspieszyć poprawę jakości powietrza na całym świecie poprzez rozpowszechnianie zgromadzonej dotychczas wiedzy i dzielenie się nią. Podkreśla również, że współpraca transgraniczna między władzami lokalnymi i regionalnymi (zarówno w UE, jak i poza jej granicami) może być istotna i że instrument, jakim jest europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej (EUWT) może zapewnić użyteczne ramy dla takich inicjatyw.

22. Podkreśla potrzebę współpracy międzysektorowej i spójności odpowiednich obszarów polityki. Środki powinny uwzględniać w zintegrowany sposób wszystkie źródła zanieczyszczenia powietrza: transport (zarówno drogowy, jak i inny), energia (w tym ogrzewanie gospodarstw domowych), sektor rolnictwa i przemysł, a jednocześnie uwzględniać inne ważne obszary takie jak zmiana klimatu lub zdrowie. Polityki te mogą być wzajemnie korzystne (np. środki służące oszczędzaniu energii), ale w niektórych przypadkach mogą mieć negatywny wpływ na jakość powietrza (np. promowanie spalania biomasy lub wsparcie dla samochodów z silnikiem diesla). Należy wykorzystać efekt synergii i unikać środków przynoszących efekt przeciwny do zamierzonego. Aby pomóc w osiągnięciu obecnych celów dotyczących jakości powietrza, należy zastosować wszystkie odpowiednie środki przewidziane w Europejskim Zielonym Ładzie: plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń, strategię na rzecz bioróżnorodności 2030, strategię „od pola do stołu”, plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, zrównoważoną i inteligentną mobilność oraz prawo o klimacie.

23. Stwierdza, że rolnictwo jest do tej pory najmniej skutecznym sektorem, jeśli chodzi o zmniejszanie emisji (amoniak jest prekursorem cząstek stałych). Chociaż środki mające na celu ograniczenie emisji w rolnictwie są już dostępne i opłacalne technicznie i ekonomicznie, to nie są jeszcze powszechnie stosowane. Po przeprowadzeniu szeregu reform w celu poprawy zrównoważenia środowiskowego WPR powinna lepiej uwzględniać te cele. Podczas negocjacji nad przyszłością WPR po 2020 r. należy rozważyć nowe lub bardziej rygorystyczne środki, np. ekoprogramy.

24. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja Europejska zamierza podjąć dalsze działania na rzecz mobilności bezemisyjnej. Należy rozważyć zharmonizowanie w całej Europie stref niskiej emisji, a jeszcze bardziej stref bezemisyjnych. Mając świadomość tego, że ograniczenie zanieczyszczeń na obszarach, w których wprowadzono środki izolacji podczas pandemii COVID-19 ma charakter tymczasowy, miasta podjęły już działania mające na celu ograniczenie skutków ruchu drogowego – poszerzyły chodniki, wyznaczyły pasy dla mikromobilnych środków transportu, ograniczyły prędkość itp. Stało się również jasne, że należy pilnie przyznać fundusze (UE) dla przedsiębiorstw transportu publicznego, by zapewnić im ciągłość funkcjonowania, odnowić flotę w oparciu o mniej zanieczyszczające pojazdy i zapobiec przejściu na prywatny transport zmotoryzowany. Podkreśla, że podczas rozważania i proponowania bardziej rygorystycznych norm emisji dla pojazdów napędzanych benzyną i olejem napędowym należy uwzględnić konkurencyjność producentów unijnych. Zwraca się o sporządzenie planu, zgodnie z którym silniki spalinowe wewnętrznego spalania byłyby wycofywane z ruchu drogowego, i docenia państwa członkowskie, regiony i miasta, które określiły już ostateczną datę zakończenia dopuszczania do ruchu samochodów z silnikiem spalinowym wewnętrznego spalania. Sprzeciwia się premii za zakup pojazdów z takimi silnikami. Proponuje m.in. dalsze promowanie technologii pojazdów bezemisyjnych i przyspieszenie inwestycji w europejską sieć kolejową jako jedną z realnych alternatyw dla osób dojeżdżających do pracy.

25. Zwraca uwagę na problem ogrzewania mieszkań paliwami stałymi. Wydaje się, że obecne przepisy w sprawie ekoprojektu nie przynoszą odpowiedniego rozwiązania. W związku z tym oczekuje, że Komisja Europejska zajmie się tą kwestią w kontekście inicjatyw związanych ze zrównoważonymi produktami w ramach strategii na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym. Ponadto należy udzielić znaczącej pomocy osobom o niskich dochodach (ubóstwo energetyczne) – nie tylko w celu zastąpienia starych urządzeń, ale również w celu zapewnienia obsługi i konserwacji po przystępnych cenach bardziej energooszczędnych urządzeń, a także rozważyć zachęty ad hoc do remontu budynków w celu poprawy ich charakterystyki energetycznej. Komisja Europejska powinna również rozważyć wprowadzenie przepisów dotyczących jakości paliw wykorzystywanych do ogrzewania budynków mieszkalnych i stworzyć w tym celu odpowiednie zachęty, w tym finansowe.

26. Wzywa państwa członkowskie do pilnego wdrożenia i aktualizacji krajowych programów ograniczania zanieczyszczenia powietrza oraz do uwzględnienia wkładu władz lokalnych i regionalnych przy opracowywaniu i przeglądzie tych programów.

Zaangażowanie społeczne

27. Zauważa, że należy w większym stopniu wykorzystywać istniejące rozwiązania informatyczne, aplikacje na telefony komórkowe i inne odpowiednie narzędzia do informowania i uświadamiania społeczeństwa na temat „niewidzialnego zabójcy”. Informacje powinny być łatwe do zrozumienia i uzyskania oraz powinny obejmować aspekty zdrowotne. Obecna strona internetowa europejskiego wskaźnika jakości powietrza ⁽⁷⁾ dostarcza wyczerpujących informacji na temat jakości powietrza w Europie, ale jest mało znana i musi zostać szerzej rozpropagowana. Należy ją też ulepszyć poprzez modelowanie w celu dostarczenia informacji na temat jakości powietrza regionom, mniejszym wsiom i obszarom wiejskim, gdzie jakość powietrza nie jest mierzona przez stacje monitorujące.

⁽⁷⁾ <http://airindex.eea.europa.eu>

28. Zaleca wzmoczenie wysiłków na rzecz nauk obywatelskich. Zastosowania nauk obywatelskich nie mogą zastąpić danych z monitorowania, gdyż dostarczane przez nie dane są znacznie niższej jakości, co należy jasno uświadomić obywatelom, ale mogą je uzupełnić poprzez dostarczanie lepszych informacji na temat tendencji w zakresie zanieczyszczenia powietrza, a jednocześnie aktywnie angażować społeczeństwo i zwiększać świadomość obywateli. Należy wspierać i przyspieszać wysiłki badawcze mające na celu poprawę niezawodności (tanich) czujników. Ponadto należy przyjąć z zadowoleniem równie ważne prace prowadzone na bieżąco przez Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN) w zakresie norm dotyczących kompaktowych monitorów jakości powietrza oraz modelowania jakości powietrza.

29. Zaleca informowanie ogółu społeczeństwa na temat zarówno problemów, jak i usprawnień, które wykazują potencjalne pozytywne skutki działań, w tym na temat potencjału bezemisyjnych form energii, takich jak energia odnawialna czy jądrowa, co umożliwi państwom członkowskim oraz władzom lokalnym i regionalnym uzyskanie poparcia dla działań.

30. Zwraca uwagę, że obywatele mają do odegrania główną rolę w ograniczaniu zanieczyszczenia powietrza, w szczególności poprzez zmianę własnego zachowania w wielu różnych aspektach życia, w tym w zakresie mobilności, ogrzewania, żywności, ale również ogólnej konsumpcji, a duża liczba obywateli ma nadal niską świadomość tego faktu (choć poziom świadomości społecznej jest znacznie zróżnicowany w obrębie UE). Zmniejszenie emisji zależy od tego wkładu, w związku z czym obywatele powinni być w większym stopniu zaangażowani w proces decyzyjny podczas opracowywania planów i środków dotyczących jakości powietrza, począwszy od najwcześniejszego etapu. Ponadto oprócz środków regulacyjnych plany ochrony powietrza powinny obejmować również działania krzewiące i wspierające świadomość obywateli i obywateli oraz zmiany ich zachowań związanych z mobilnością, np. rzadsze korzystanie z samochodu. Władze lokalne i regionalne mogą ułatwić te działania za pomocą takich systemów jak Claircity. Wzywa jednak także do uznawania i szerokiego rozpowszechniania inicjatyw lokalnych angażujących obywateli, takich jak sadzenie drzew i tworzenie zielonych ścian w miastach, które oczyszczają i schładzają miejskie powietrze.

Harmonizacja, wytyczne i akty wykonawcze

31. Opowiada się za dalszymi wytycznymi dotyczącymi sprawozdawczości i modelowania jakości powietrza, opracowanymi specjalnie dla władz lokalnych i regionalnych ze względu na ich istotną rolę w tym sektorze. Narzędzia sprawozdawcze (w tym e-sprawozdawczość) powinny uwzględniać potrzeby władz lokalnych. Władze lokalne nie zawsze będą dysponować personelem posiadającym niezbędne umiejętności techniczne lub wymagany poziom języka angielskiego. Usprawnienia w zakresie e-sprawozdawczości powinny uwzględniać specyfikę użytkowników lokalnych i regionalnych, a jednocześnie zapewniać spójność między obowiązkami sprawozdawczymi przyznanymi władzom lokalnym i regionalnym a ich uprawnieniami i zasobami w tym sektorze.

Udział w sieci i inicjatywach

32. Odnotowuje dużą liczbę już dostępnych inicjatyw i sieci zajmujących się kwestiami zanieczyszczenia powietrza (partnerstwo agendy miejskiej na rzecz jakości powietrza, panel ekspertów ds. czystego powietrza w miastach (na mocy Konwencji LRTAP⁽⁸⁾), Forum na rzecz Czystego Powietrza, Porozumienie Burmistrzów itp.). Wiele z nich wnosi znaczną wartość dodaną w politykę ochrony powietrza, a KR zachęca władze lokalne i regionalne do większego zaangażowania w te działania na szczeblu UE.

33. Z zadowoleniem przyjmuje nową inicjatywę Komisji Europejskiej „Porozumienie w sprawie zielonego miasta” (GCA) mającą na celu poprawę wdrażania prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska. Porozumienie GCA lub Techniczna Platforma Współpracy w zakresie Środowiska ustanowiona przez KR i Komisję Europejską mogłyby stanowić użyteczne narzędzie ukierunkowujące władze lokalne i regionalne na najlepsze inicjatywy w zależności od ich potrzeb. Platformy te powinny również pomóc w gromadzeniu i klasyfikowaniu dostępnych narzędzi, dokumentów zawierających wytyczne lub innego odpowiedniego wsparcia dostępnego w ramach konwencji genewskiej, Komisji Europejskiej, Wspólnego Centrum Badawczego, Europejskiej Agencji Środowiska lub jakiegokolwiek innej sieci czy organizacji mogącej wesprzeć władze lokalne i regionalne w ich wysiłkach na rzecz poprawy jakości powietrza. Należy również zapewnić specjalistyczną wiedzę i wsparcie techniczne (np. opracowanie lokalnych wykazów emisji, wyznaczanie stref niskiej emisji, stosowanie modelu SHERPA itp.), ponieważ władze lokalne i regionalne potrzebują szkoleń, aby korzystać z tych narzędzi.

Dalsze kroki

34. Wzywa Komisję Europejską do zaostrzenia na poziomie UE określonych aspektów przepisów dotyczących emisji oraz do podjęcia dalszych kroków w celu zapewnienia skutecznej i wzmocnionej współpracy horyzontalnej i wertykalnej, a jednocześnie do zachęcenia państw członkowskich oraz władz lokalnych i regionalnych do znalezienia lepszych metod współpracy i komunikacji.

⁽⁸⁾ Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości.

35. Zaleca zapewnienie łatwo dostępnych środków finansowych na działania w zakresie jakości powietrza dla władz lokalnych i akredytowanych stowarzyszeń zajmujących się jakością powietrza, które są odpowiedzialne za plany ochrony powietrza w wyznaczonych strefach jakości powietrza, w pierwszej kolejności dla stref o wyższym poziomie zanieczyszczenia.

36. Zwraca uwagę na potrzebę koordynacji i zarządzania odpowiednimi sieciami, inicjatywami, narzędziami i wytycznymi, które są już źródłem szerokiej wiedzy i doświadczenia i które pomogłyby władzom lokalnym i regionalnym usprawnić ich działania w celu osiągnięcia czystszej jakości powietrza w oparciu o dodatkową wiedzę techniczną i wytyczne.

Bruksela, dnia 2 lipca 2020 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
